

»Vi svećenici stalno govorite o nebu
i nebeskim stvarima.
Gdje je čovjek?« (Franjo Zrakić)

ANKETA O PROPOVIJEDANJU

(Đakovo i Osijek, 2002.)

Grgo GRBEŠIĆ, Đakovo

Sažetak

Članak prikazuje rezultate ankete koja je 2002. godine provedena u Osijeku i Đakovu. Anketa je provedena tako da je anketni listić poslan na adresu stotinjak vjernika iz različitih osječkih i đakovačkih župa. U anketi su bila postavljena pitanja o sadržaju propovijedi, njezinoj istinitosti, realnosti i pripremljenosti te da li propovjednik doista tumači riječ Božju i na taj način utječe na jačanje i rast vjere kod vjernika. Na anketni listić odgovorilo je 67 vjernika. Prema njihovim odgovorima možemo reći da je od 31 do 55 % ispitanika, ovisno o pojedinom pitanju, zadovoljno kvalitetom propovijedanja u njihovim župama. Ako ovim odgovorima dodamo i da su na različita pitanja, u rasponu od 28 do 65 %, ispitanici odgovorili s ocjenom djelomično zadovoljan, onda možemo zaključiti da oko dvije trećine ispitanika uglavnom pozitivno doživljava propovijedanje u svojim župama.

Uvod

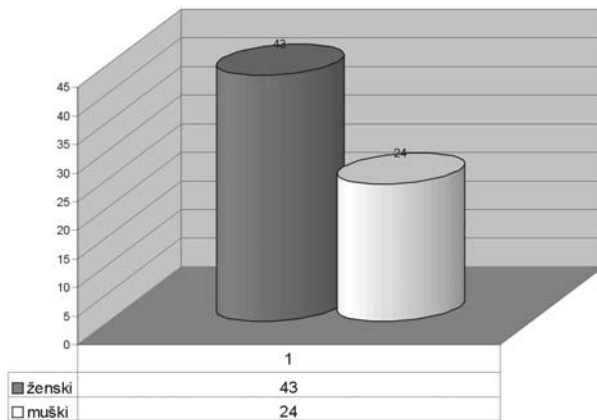
U ovom izlaganju predstaviti ćemo analizu ankete o propovijedanju, koju je provedena u Đakovu i Osijeku. Izabrali smo riječ propovijedanje, a ne homilija, jer je ona uobičajena u govoru naših vjernika. Đakovo i Osijek su izabrani zato što jedan i drugi grad imaju više župa i svećenika. Nismo išli za tim da dobijemo odgovore po pojedinim župama, jer bi možda neki župnici to doživjeli kao javnu analizu njihova rada, nego smo htjeli vidjeti kako naši vjernici u cjelini doživljavaju propovijedanje.

Kod ispitanika smo pripazili da budu različitog spola, životne dobi i obrazovanja. Ispitanici su trebali odgovoriti na devet pitanja. Svako pitanje je imalo tri odgovora. Jedan od odgovora je trebalo zaokružiti ili samostalno dopisati ako se ispitanici ne slažu ni s jednim od ponuđenih odgovora. Na kraju smo ostavili mogućnost ispitanicima da dopišu ono što nije zahvaćeno u prethodnih devet pitanja, a što smatraju da bi bilo dobro reći. Podijeljeno je stotinu anketnih listića, ali je do obrade materijala pristiglo 67 odgovora.

1. Opći podaci o ispitanicima

1.1. Spol ispitanika

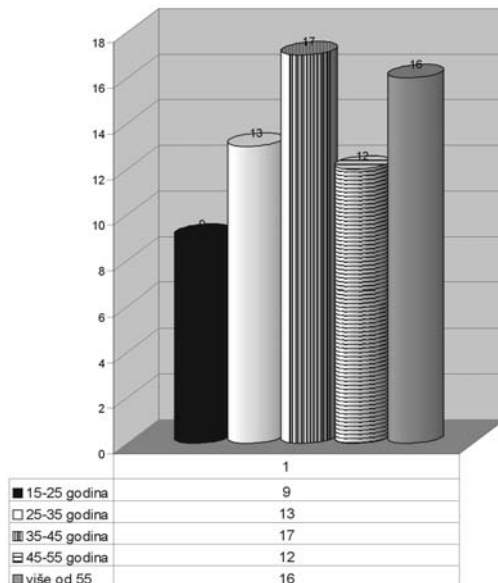
Graf 1. Spol ispitanika

Ženskih ispitanika je bilo 43, tj. 64,07 %, a muških 24, tj. 35,76 %.

1.2. Životna dob ispitanika

Graf 2. Životna dob ispitanika

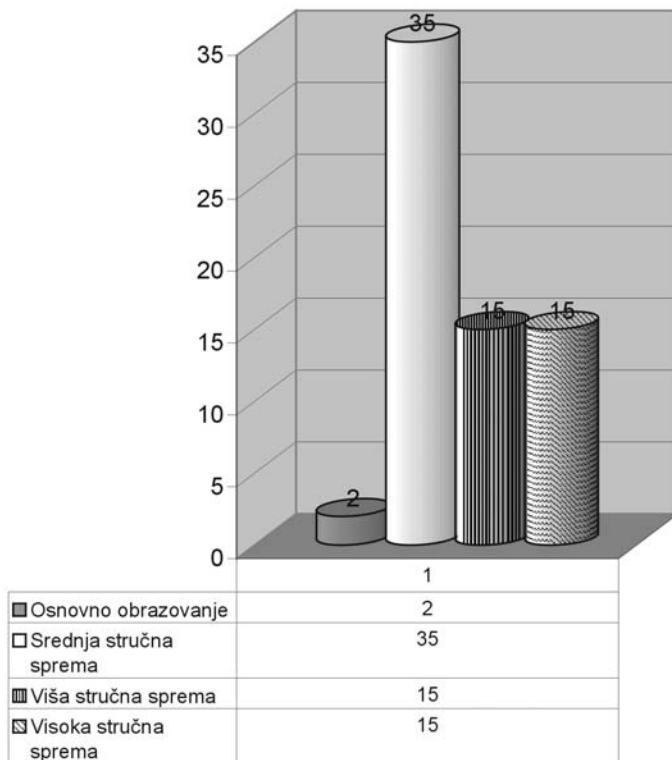

Životna dob ispitanika izgleda ovako:

Od 15 do 25 g.	9 ispitanika, tj. 13,41 %
Od 25 do 35 g.	13 ispitanika, tj. 19,37 %
Od 35 do 45 g.	17 ispitanika, tj. 25,33 %
Od 45 do 55 g.	12 ispitanika, tj. 17,88 %
Od 55 g. pa nadalje	16 ispitanika, tj. 23,84 %

1.3. Školska sprema ispitanika

Graf 3. Školska sprema

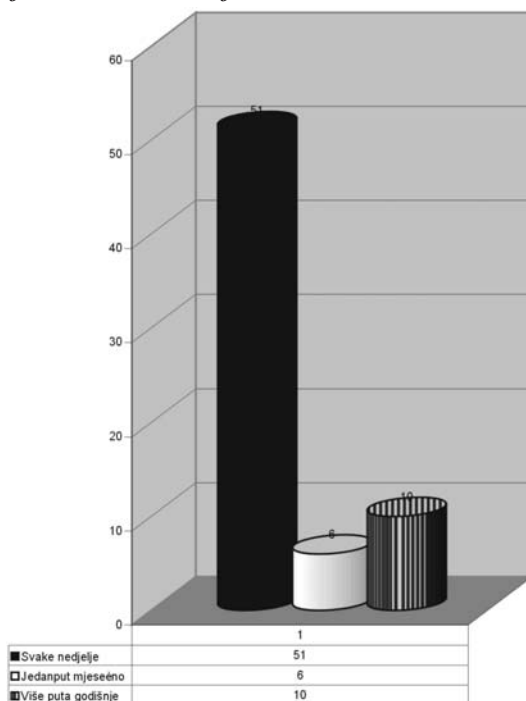

Školska sprema ispitanika izgleda ovako:

Osnovno obrazovanje	2 ispitanika, tj. 2,98 %
Srednja stručna sprema	35 ispitanika, tj. 52,15 %
Viša stručna sprema	15 ispitanika, tj. 22,33 %
Visoka stručna sprema	15 ispitanika, tj. 22,33 %

1.4. Sudjelovanje ispitanika na misnom slavlju

Graf 4. Sudjelovanje u misnom slavlju

Sudjelovanje ispitanika na misnom slavlju izgleda ovako:

Svake nedjelje i blagdana i zapovjedanog blagdana	51 ispitanik, tj. 75,99 %
Jedanput mjesečno	6 ispitanika, tj. 8,94 %
Više puta godišnje	10 ispitanika, tj. 14,9 %

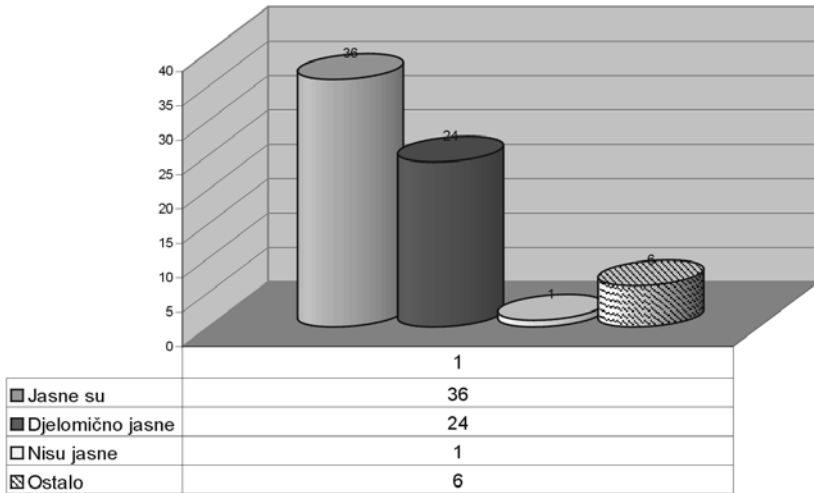
2. Odgovori na anketna pitanja

2.1. Jesu li Vam propovijedi jasne?

Jasna je ona propovijed kada slušatelj smjesta i bez napora može shvatiti o čemu se govori. Po Gračaninu, govor poprima jasnoću i razumljivost ako ima sljedeće elemente:

- upotrebu pravih izraza
- jednostavne i lako shvatljive rečenice
- idejnu preciznost u cjelini i u pojedinostima.¹

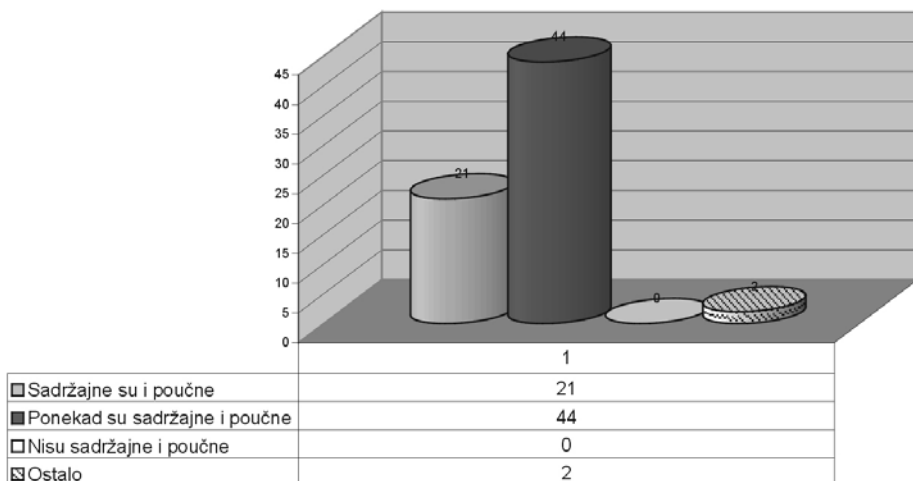
¹ Usp. Đ. GRAČANIN, *Temelji govorništva*, Zagreb, str. 57.

Graf 5. Jasnoća propovijedi

Odgovori su sljedeći:

1. Jasne su	36 ili 53,46 %
2. Djelomično su jasne	24 ili 35,76 %
3. Nisu jasne	1 ili 1,49 %
4. Ostalo	6 ili 8,94 %

2.2. Jesu li Vam propovijedi sadržajne i poučne?

Graf 6. Sadržaj propovijedi

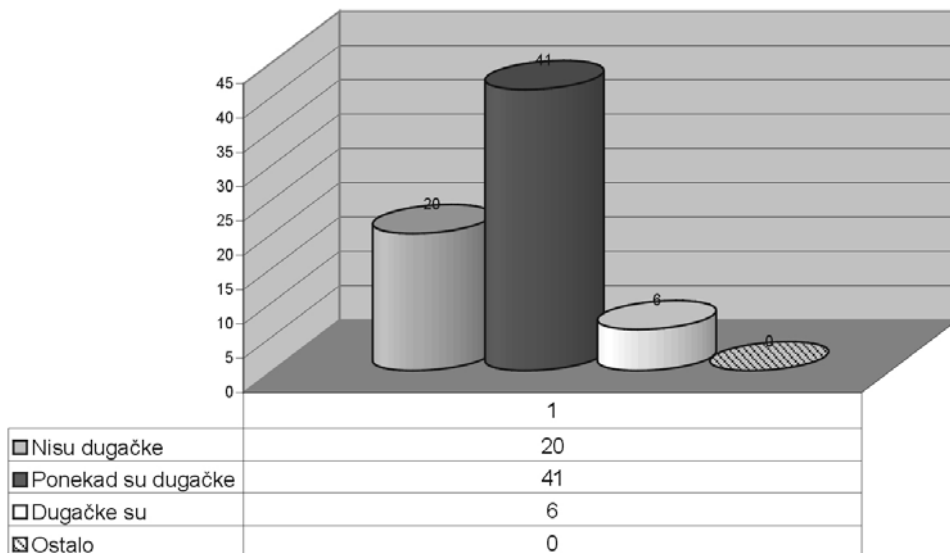
Odgovori na anketna pitanja su sljedeći:

1. Sadržajne su i poučne	21 ili 31,29 %
2. Ponekad su sadržajne i poučne	44 ili 65,56 %
3. Nisu sadržajne i poučne	0 ili 0 %
4. Ostalo	2 ili 2,98 %

Sadržajnost propovijedi je, prema anketi, jako niska. Jedan dio ispitanika hvali propovjednike. »Htjela bih samo dodati da imam sreće što je u mojoj župi propovijed zaista divna i lako pronalazimo njen smisao i sebe u njoj«. Jedan dio se žali da u propovijedi ima dosta politike.² Jedna je osoba zapisala da svećenik koristi tako grube riječi da čak vjernike uspoređuje sa životinjama. »Poneki propovjednici istresaju svoje frustracije u propovijedima, pa umjesto da dobijemo utjehu, mir, ohrabrenje, odmor u ovim našim životnim okol misa opterećeni, potišteni, umorni...« Drugi je zapisao: »Propovijed neka bude pozitivno, ne negativno sročena«.

2.3. Jesu li Vam propovijedi dugačke?

Graf 7. Duljina propovijedi

² »Osobno držim da politička pitanja nisu pitanja kojima se Crkva ili propovjednik treba baviti tijekom euharistijskog slavlja, a to se, na žalost, vrlo često događa. Dakako da je društvena situacija ponekad toliko komplicirana da i propovjednik kao član toga društva i učen čovjek osjeti potrebu progovoriti o tome, i to je u redu. Ponekad zasmeta u duhovnoj i smirujućoj atmosferi slavlja, svrstavanje na jednu ili drugu stranu te nametanje uglavnom osobnoga (ako ne, i stava same Crkve) prema nekom problemu«.

Ivo Škarić u svom djelu *Temeljci suvremenog govorništva* kaže obzirom na duljinu govora: »Neumješnost da se govori kratko, nesposobnost da se načini sažetak i izbor po važnosti – simptomi su slabe logike, podjednako kao i slijepo ufanje u ‘dijalektiku’ tipa svega pomalo.«³

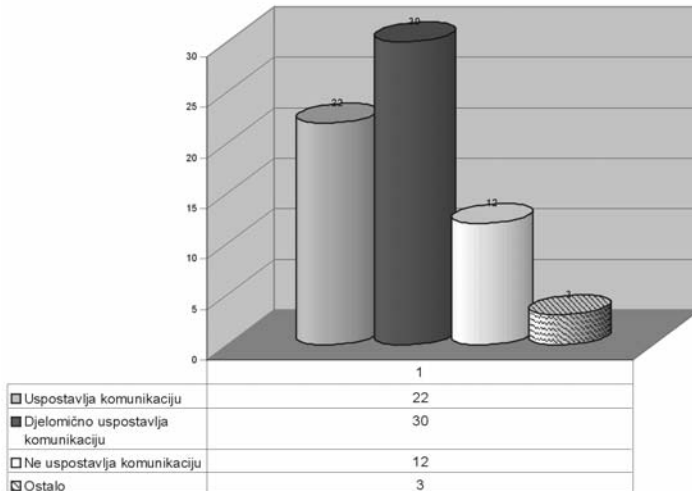
Ispitanicima su propovijedi uglavnom samo ponekad dugačke.

Odgovori su sljedeći:

1. Nisu dugačke	20 ili 29,8 %
2. Ponekad su dugačke	41 ili 61,09 %
3. Dugačke su	6 ili 8,94 %
4. Ostalo	0 ili 0 %

2.4. Uspostavlja li propovjednik komunikaciju s vjernicima za vrijeme propovijedi?

Graf 8. Propovjednikova komunikacija sa slušateljima

Propovjednik ne smije zaboraviti da propovijed nije znanstveni rad nego riječ upravljena slušateljstvu. Komunikacija sa slušateljstvom je znak da nam je stalo da ga pridobijemo i uvjerimo. Čitajući propovijed, mi ne vodimo računa o slušateljstvu, o njegovu pogledu, mentalitetu i raspoloženju. Iznijet ćemo nekoliko govorničkih pravila obzirom na komunikaciju: Za vrijeme govora misli na slušatelje! Gledaj ih primjereno! Ne čitaj, nego govori!⁴

³ I. ŠKARIĆ, *Temeljci suvremenog govorništva*, Školska knjiga, Zagreb, 2000, str. 87.

⁴ Usp. *Ondje*, str. 189.

Odgovori su sljedeći:

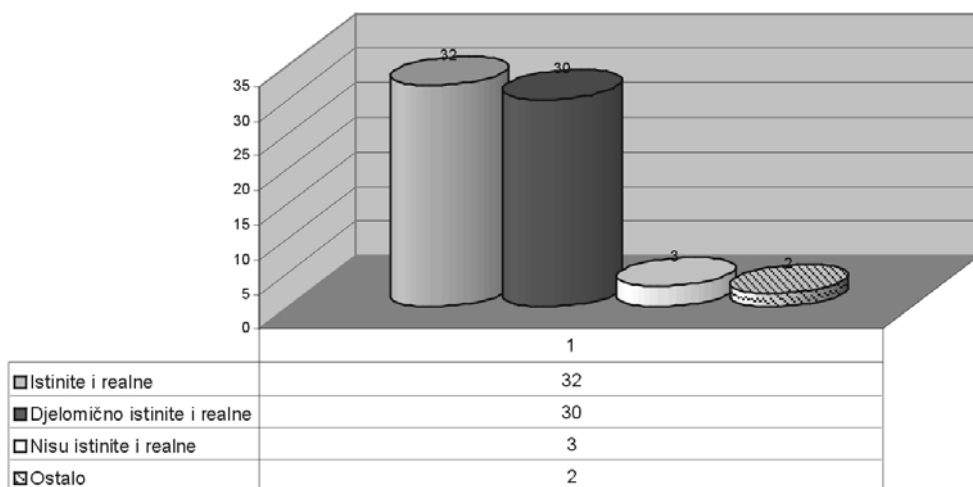
1. Uspostavlja komunikaciju	22 ili 32,78 %
2. Djelomično uspostavlja komunikaciju	30 ili 44,7 %
3. Ne uspostavlja komunikaciju	12 ili 7,88 %
4. Ostalo	3 ili 4,47 %

Kod ovog, i još dva pitanja, istaknuli smo zasebno odgovor ispitanika s visokom stručnom spremom. Po njima propovjednici samo 6% uspostavljaju komunikaciju, a ne uspostavlja 33%. On izgleda ovako:

1. Uspostavlja komunikaciju	1 ili 6,66 %
2. Djelomično uspostavlja komunikaciju	7 ili 46,62 %
3. Ne uspostavlja komunikaciju	5 ili 33,3 %
4. Ostalo	2 ili 13,32 %

2.5. Doživljavate li propovijedi kao istinite i realne?

Graf 9a. Istinitost i realnost propovijedi

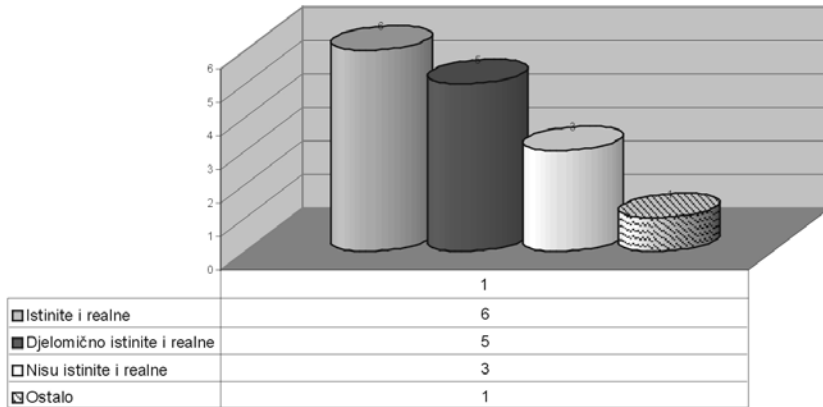
Propovijed mora biti oslonjena na stvarnost i na istinu. Istina se sama po sebi nameće. Ispitanici su više puta istaknuli potrebu realizma i istinitosti. Tako je jedan ispitanik zapisao: »Općenito, kratka sadržajna i istinita propovijed, vezana s realnim životom, daleko je bolja od teološke ili još gore politikantske obojane, retorski kićene propovijedi«. Dalje ističu kako snažna, realna propovijed upućena ljudskom srcu ima doista smisao. Ima i onih koji smatraju da su propovijedi mrtve, tj. da nemaju veze sa životom.

Odgovori su sljedeći:

1. Istinite i realne	32 ili 47,68 %
2. Djelomično istinite i realne	30 ili 44,7 %
3. Nisu istinite i realne	3 ili 4,47 %
4. Ostalo	2 ili 2,98 %

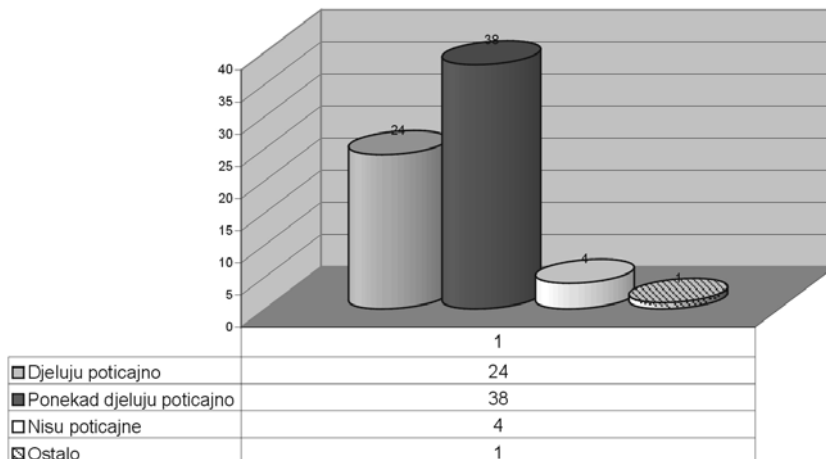
Graf 9b. Istinost i realnost propovijedi – visoka stručna sprema

Ispitanici s visokom stručnom spremom izjasnili su se da čak 19,98% propovijedi nisu istinite i realne.

2.6. Djeluju li propovijedi na Vašu vjeru i zahvaćaju li Vaše osjećaje?

Graf 10. Utjecaj propovijedi na vjeru i osjećaje

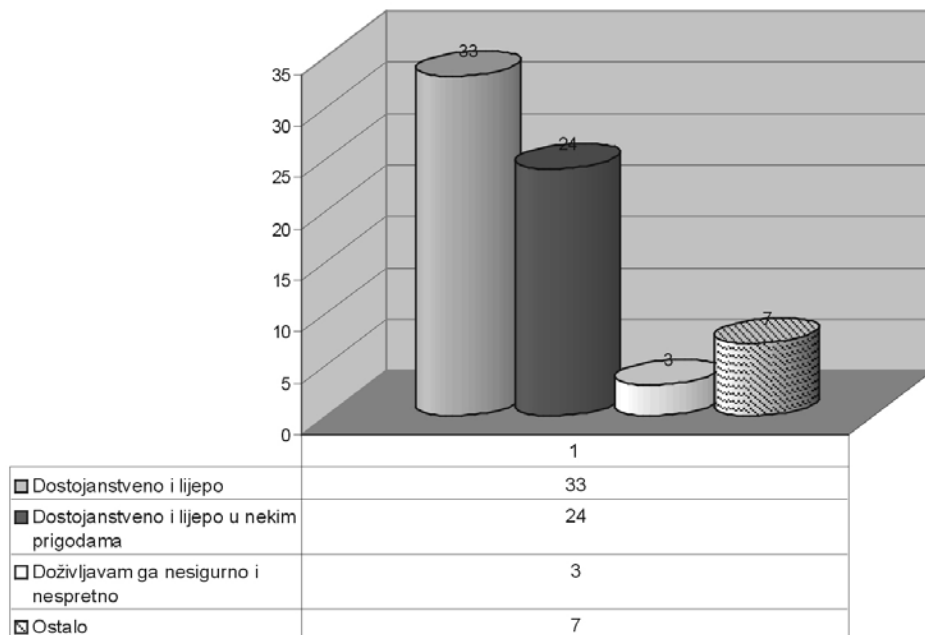
Propovjednik je dobar ako pozna pravu narav uvjerenja. Uvjeravanje ide zatim da se slušatelj nakon razumskog uviđanja voljno i osjećajno opredijeli za izrečenu stvar. Motivi su najjače oružje dobrog govornika. Građanin smatra da u nepoznavanju ili neuvažavanju te tajne počiva slabost svih loših govornika. Tako je jedan ispitanik zapisao za propovjednike: »Često znaju reći: 'Evo nekoliko misli' – pa sve ostave na intelektu bez upućivanja na živu STVARNOST.«

Odgovori su sljedeći:

1. Djeluju poticajno	24 ili 35,76 %
2. Ponekad djeluju poticajno	38 ili 56,62 %
3. Nisu poticajne	4 ili 5,96 %
4. Ostalo	1 ili 1,49 %

2.7. *Kao doživljavate propovjednikov izgovor, gestikulaciju i držanje tijela?*

Graf 11. *Propovjednikov izgovor i gestikulacija*

Izgovor obuhvaća izražavanje, naglašavanje, boju, zvučnost, melodioznost i tempo. Jedan se ispitanik osvrnuo i na hrvatski jezik. Smatra da svećenici ne

govore čistim hrvatskim jezikom.⁵ Propovjednik ne govori samo riječima nego i izrazom lica, pogledom očiju i cjelokupnim držanjem tijela.

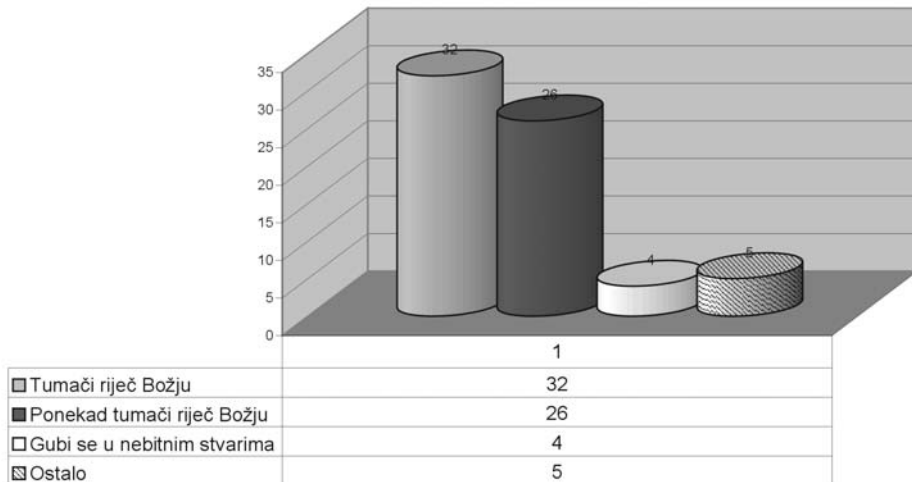
Odgovori su sljedeći:

1. Dostojanstveno i lijepo	33 ili 49,17 %
2. Dostojanstveno i lijepo samo u nekim prigodama	24 ili 35,76 %
3. Doživljavam ga nesigurno i nespretno	3 ili 4,47 %
4. Ostalo	7 ili 10,43 %

Ispitanici s visokom stručnom spremom doživljavaju dostojanstveno i lijepo svećenikov izgovor i gestikulaciju samo u 13,32% slučajeva.

2.8. Tumači li propovjednik riječ Božju povezujući je s konkretnim životom ili se propovijedi gubi u nebitnim pa i banalnim stvarima?

Graf 12. Tumači li propovjednik riječ Božju?

S teološkog stajališta, u misnom slavlju je najvažniji euharistijski dio u kojem nam se daruje Gospodin pod prilikama kruha i vina. S psihološkog stajališta, to je dobro pripremljena propovijed koja će oraspoložiti vjernika za što plodonosniji susret sa euharistijskim Gospodinom. Ako se na Stolu riječi ne tumači riječ Božja, onda se gubi bitna veza s euharistijskim stolom.

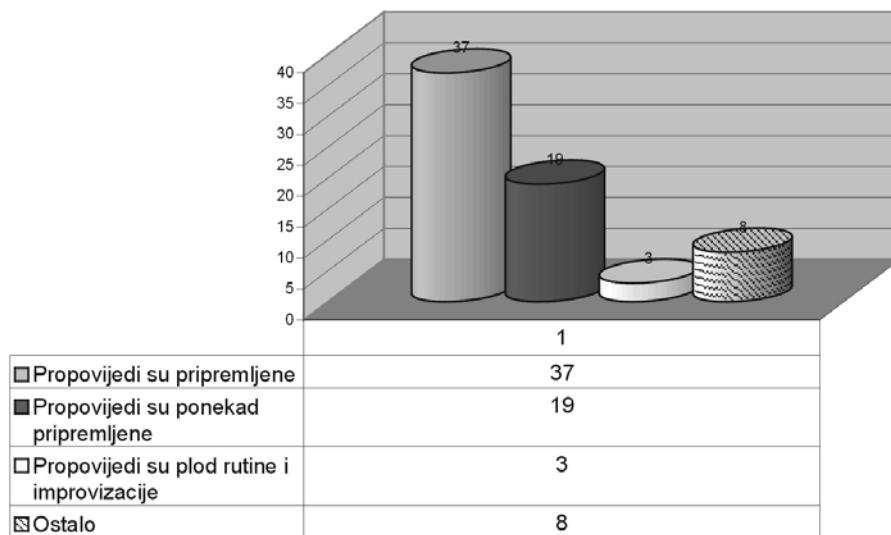
⁵ “Naši svećenici bi morali govoriti čisti hrvatski jezik. Npr. u propovijedima čujem riječi ‘nauka, nedelja, ponedjeljak, psalimista, evanđelista, jeste’ itd. Hrvatski treba reći: “Nauk, nedjelja, ponedjeljak, psalamist, evanđelist, jest, itd’.”

Odgovori su sljedeći:

1. Tumači riječ Božju povezujući je s konkretnim životom	32 ili 47,68 %
2. Ponekad tumači riječ Božju povezujući je s konkretnim životom	26 ili 38,74 %
3. Gubi se u nebitnim stvarima	4 ili 5,96 %
4. Ostalo	5 ili 7,45 %

2.9. Imate li dojam da su propovijedi pripremljene ili su plod rutine i improvizacije?

Graf 13. Pripremljenost propovijedi

Govorničko pravilo glasi: »Ne govori bez pripreme, ali govori tako kao da taj čas smišljaš!«⁶ Priprema je znak da propovjednik uvažava svoje slušatelje. Samo 55,13% ispitanika smatra da su propovijedi pripremljene.

Odgovori su sljedeći:

1. Propovijedi su pripremljene	37 ili 55,13 %
2. Propovijedi su ponekad pripremljene	19 ili 28,31 %
3. Propovijedi su plod rutine i improvizacije	3 ili 4,47 %
4. Ostalo	8 ili 11,92 %

⁶ Usp. I. ŠKARIĆ, *Nav. dj.*, str. 189.

Zaključak

U izlaganju smo čuli razmišljanje vjernika o propovijedima, iznijeli smo i neka govornička pravila. Da bismo dobili zaokruženu cjelinu, potrebno je čuti i same propovjednike. To ćemo nastojati učiniti na sličnom skupu nekom drugom prigodom. Jedan župnik tijekom godine, u prosjeku, govori svaki drugi ili treći dan. Na području grada Đakova i Osijeka to je zacijelo i češće. Osnovno je pitanje kao spojiti zahtjeve suvremenog pastorala, učestalost javnih nastupa koji su povezani s propovijedanjem s kvalitetom, jasnoćom, istinitošću i uvjerljivošću. Drugi vatikanski sabor definira svećeničko poslanje uz navještaj Božje riječi i služenje kod oltara. Koliko je bila važna Božja riječ svjedoče nam i apostoli, kad su shvatili da nije dobro da oni napuste Božju riječ da bi služili kod stolova.

Zbog manjka svijesti o svom poslanju svećenik se lako može pretvoriti u crkvenog činovnika. Činovnički pristup u propovijedanju nema dubinu, kvalitetu, ne razumije zakonitosti duha i misli i snagu Božje riječi. Isus svojim učenicima nije rekao da budu činovnici nego pastiri. Biti pastir, znači biti prislan, brižljiv, požrtvovan. Pastir vodi svoje stado na čiste izvore i zdrave pašnjake. Ako propovjednik ne daje zdrav kršćanski nauk, onda on nije pastir nego najamnik ili, suvremenim rječnikom kazano, crkveni činovnik. U anketi ima lijepih pohvala pojedinim propovjednicima, ali ima i teških prigovora.

Cilj ove ankete je bio dobiti povratnu informaciju od naših vjernika. Ona u svojim bitnim elementima izgleda ovako:

Propovijedi su sadržajne i poučne	31,29 %
Propovijedi su istinite i realne	47,68 %
Propovijedi djeluju poticajno na vjeru i osjećaje	35,76 %
Propovjednik tumači riječ Božju povezujući je s konkretnim životom	47,68 %
Propovijedi su pripremljene	55,13 %

SURVEY ON PREACHING

Summary

The article shows the results of the survey carried out in Đakovo and Osijek in 2002. The questionnaires were sent to about a hundred believers from various parishes in Osijek and Đakovo. The questions were related to sermons, their content, truthfulness and factuality, as well as to the way they are prepared. Do preachers really interpret the word of God and thus strengthen and increase the faith of believers? Sixty-seven believers filled the questionnaire. According to their answers, 31% up to 55%, depending on different questions, are content with the quality of preaching in their parishes. Provided we add 28% - 65% of those who answered that they were partly content, we could conclude that among about two thirds of the believers who participated there is a prevailing positive feeling about preaching in their parishes.